

De frisinnde inför valet 1921

Vardagstryck

National Library
of Sweden

De frisinnade inför valet 1921.

För länets frisinnade att observera.

Länets frisinnade föreningar erinras om Kopparb. läns frisinnade länsförbund möte söndagen den 7 nästkommande augusti kl. 12 i ordenshuset. De frisinnades valseedel vid riksdagsmannavalen komma därvid att slutgiltigt fastställas. Mötet är således av synnerlig vikt och vi vilja därför uppmana samtliga frisinnade lokalavdelningar att genom sammanträden uttröna de frisinnade väljarnes åsikt beträffande kandidatlistans sammansättning.

Om det varit viktigt förut att kandidatlistan tillkommit genom samtliga frisinnade väljares medvärkan så är ett dylikt förhållande nu sedan länet blivit en enda valkrets av fullkomligt avgörande betydelse för de frisinnades framgång vid valen.

Enligt stadgarna för det nybildade länsförbundet äga lokalföreningarna rätt att sända ett ombud för varje påbörjat 25-tal medlemmar. För dessa ombud som äga rösträtt vid valen kommer resekostnadsfördelning att tillämpas. Föreningar ifrån Falun avsidens belägna orter, behöva således icke av kostnadsskäl undvara ombud vid mötet, varför vi hoppas på en livlig tillslutning från länets alla delar. För föreningar, som så önska möter det inga hinder att sända flera ombud än det i stadgarna föreskrivna antalet. Men de övertaliga ombuden äga givetvis endast yttranderätt och ej rösträtt vid mötet liksom de ej håller äga att deltaga i resekostnadsfördelningen. Med samma rätt som för sådant ombud äger varje inträddad frisinnad deltaga i mötet varför även kommuner där frisinnade organisationer saknas böra kunna bli representerade vid mötet. Ju livligare deltagande vid mötet desto starkare blir kandidatlistan.

Vi hoppas därför på ett värkligt stort frisinnat möte i Falun den 7 augusti och det är ur allas synpunkt högeligen önskligt att dessa förhoppningar infrias. Det nybildade länsförbundet arbetar med små resurser, medan våra motståndare till höger och vänster ha sina organisationer fullt kampberedda. Men Dalarnes frisinnade ha aldrig haft valmakeriet att tacka för sin ställning och det är vår förhoppning att de idéer vi kämpa för även vid detta val skola visa sig äga stark resonans hos väljarmassorna än de övriga partiernas valbossevärksamhet. Men valtröttheten som hotar att äventyra den politiska utvecklingen i vårt land utgör en fara även för oss och därför bör varje frisinnad ikänsla av sitt medborgarsvar sörja för att vårt parti erhåller allt stöd det kan få. Vid de förestående valen måste därför alla meningsfränder i länets skilda delar göra sin plikt och denna plikt börjar på allvar vid kandidatnomineringen.

Regeringen har förordnat, att nya val skola äga rum till andra kammaren för att bringa den stora författningsreformen i tillämpning.

För första gången kan hela Sverges folk, män och kvinnor med samma rätt, gå till ett sådant val. Ett av de frisinnades främsta reformkrav är därmed förverkligat.

Det tidsläge, vari valen skola förtagas, är sällsynt allvarligt och prövande. Det stora kriget har följts av en ekonomisk och moralisk världskris, i vilken medborgaren lätt kan bli ett bytte för stridiga inträsen, som med våldsam kraft bryta sig mot varandra. A ena sidan en reaktion som förkunnar, att hoppet om rättens seger över makten är förfångt, och söker utnyttja tidens vedermödor mot det politiska och sociala framstegsarbetet. A den andra en klasskamp, lockande eller hotande med samhällsönsket omstötning efter äventyrliga teorier.

Den stridspolitik på reaktionens eller klassinträsenas grundval, som sålunda vill tränga sig fram, innebär den största fara. Därigenom undergräves den medborgarkänsla av allas solidaritet med fosterlandet, vilken är samhällslivets innersta styrka.

Sverges frisinnade hysa det förtroende till det svenska folket, män och kvinnor, att de icke skola låta sig dragas med i denna förlustning, som endast kan leda till allas strid mot alla och göra det ännu svårare att komma ut ur tidens vådor och bekymmer.

Sverges frisinnade kämpa för fred och samarbete, frihet och rättvisa, såväl inom folket som inom vårt svenska samhälle.

Endast på den vägen kunna vi låka krigstidens sår och grundlägga en bättre framtid.

De frisinnade vilja, att Sverige skall så långt det förmår arbeta för fred mellan folken, ej minst för en värklig ekonomisk fred, som är första villkoret för världens återuppbyggande efter krigets ödeläggelser. De vilja, att vårt land skall värka för befästande och utvecklande av den sammanslutning mellan staterna till hävdande av fred och rätt, som äntligen fått ett uttryck i Nationernas förbund. De vilja i uppfostran och undervisning bekämpa krigets anda och hävda mänsklighetens samhörighet i den gemensamma striden mot våld och nöd.

De frisinnade se i arbete och sparsamhet, enskild äganderätt, personlig företagsamhet och fri självärksamhet grundvalar för all ekonomisk förkovran. Det åligger statsmakterna att tillse, att de ekonomiskt starka icke missbruka friheten till att exploatera de svaga eller kränka hela samhällets inträsen. Där samhällelig rättskänsla eller hänsyn till allmänt väl det kräver, där bör staten gripa in genom kontroll eller egen värksamhet.

De frisinnade arbeta för social rättvisa på den personliga frihetens och självvärksamhetens grund. De vilja så långt möjligt är bereda de yttre förutsättningarna för att varje medborgare må nå den plats han kan fylla i samhället. De vilja värka för försoning mellan arbetsgivare och arbetare. De bekämpa varje strävan efter klassvalde, från vilket håll den än må komma. Över klassinträsen måste stå samhällets gemensamma inträsen och fosterlandets väl.

De frisinnade vilja värka för demokratis fostran till delaktighet i de andliga värden, som äro kärnan i all kultur, för en värkligt upplyst demokrati med medborgerlig insikt och ansvarskänsla, för andlig frihet, grundad på samvets- yttrande- och tryckfrihet.

Sverges frisinnade gå nu som förr till val för en beslutsam och vidsynt framstegspolitik på den lagliga ordningens fasta grund.

På dessa allmänna grundsatser bygger Landsföreningen

de frisinnades valprogram år 1921.

De frisinnade hävda en öppen utrikespolitik, värksam för fred och rätt, under fortsatt samarbete med de skandinaviska folken.

I försvarsfrågan stunda viktiga avgöranden. De frisinnades krav är nu som förr: rustningsbördornas nedbringande i samband med den internationella rättsordningens utveckling. Revisionen av försvarsväsendet bör skyndsamt och planmässigt slutföras enligt den princip, som uppställts för Nationernas förbund: rustningarnas begränsning till den lägsta grad, som är förenlig med den nationella säkerheten och med internationella förpliktelser genomdrivande genom samfälliga tvångsåtgärder (förbundsaktens art. 8).

Sambandet mellan regering och riksdag bör återställas enligt det parlamentariska styrelsesättets grundtankar.

Öppen omröstning i riksdagen bör genomföras.

Valsättets reformering förtättes i syfte att valen mera än hittills må bli personval, ej blott parti-val.

De ekonomiska frågorna

stå mer än hittills i förgrunden.

För att övervinna krisen fordras främst strängaste sparsamhet med allmänna medel, energisk begränsning av nya anslagskrav, indragningar och besparingar så långt sådana äro med allmänna inträsen förenliga.

Statsförvaltningens ständiga tillväxt måste begränsas och ett allvarligt arbete upptagas för förvaltningsformernas förenkling med bortränsande av allt obehövt skrivveri.

Näringslivets återupplöstning kan endast grundas på fri självvärksamhet utan onödigt statsförmynderskap.

Planerna på näringarnas socialisering måste bekämpas, sådana åtgärder, som skulle orättmätigt gynna enskilda näringsgrenar på hela samhällets bekostnad, avisas, försök att avsiktligt försämrå vårt pänningvärde, varigenom en allmän prisstegring kunde inträda, motarbetas.

Staten bör göra allt för att främja svensk produktion och handel med sådana medel, som icke motvärka den nödvändiga anpassningen efter världens allmänna ekonomiska utveckling: förbättrad näringslagstiftning; rättvist avvägd beskattning; praktiska åtgärder för att befordra svenska inträsen på världsmarknaden; en klok och framsynt pänningpolitik, som stöder samhällsnyttig värksamhet; bekämpande av jobberi och osund spekulation; befordrande av olika produktionsgrenars avsatning utan oskäligt fördyrande mellanhänder; stöd åt hantverk och småindustri vid sidan av de stora företagen.

De frisinnade motsätta sig försöken att nu riva upp en strid i tullfrågan. Vårt tullsystem ligger under utredning, och frågans lösning måste bero av utredningens resultat samt av den allmänna handelspolitiska utvecklingen.

Jordbrukets utveckling är en hörnsten i svensk näringspolitik. En självständig och självägande bondeklass är jordbrukets ryggrad.

De frisinnade kräva en lämpligt avvägd definitiv lagstiftning mot bolags jordförvärv, vare sig på direkt eller indirekt väg, samt mot osund spekulation i jordegendomar; värksam främjande av småbruksrörelse och egna hemsbildning till ökande av besuttna jordbruk; upphävande av fideikommiss för jordegendom; statsåtgärder för att underlätta friköp av arrendegårdar och torp, som ej äro nödvändiga för huvudgården.

De vilja en förbättrad arrendelagstiftning, som rättvist tillgodoser både brukarnas och jordägarnas inträsen; försäljning och upplåtelse såväl av statsjord som ecklesiastisk jord; planmässigt främjande av nybyggen, framför allt i Norrland genom samfärdsmedlens utveckling; tryggnad av kronåbors och kronotorparens rätt.

De arbeta för jordbruksundervisningens utveckling; främjande av förbättrade jordbruksmetoder och av föräningsvärksamheten för jordbruksändamål; rationellt ordnad jordbrukskredit; elektrifiering på landsbygden; värksamare ingripande mot uppenbar vanhävd av jorden.

De sträva för ordnade arbetsförhållanden inom jordbruket; tjänstehjónsstadgans ersättande med tid enligt lagstiftning; goda levnadsvillkor åt jordbruksarbetarna och ökade möjligheter för dessa att förvärva egen jord.

De tryckande skatterna kräva den varsammaste avvägning efter olika näringsgrenars och enskilda skattskyldigas bärkraft, med särskild hänsyn till familjeförsörjare. Skattelagstiftningen bör förenklas. Upplörderna bör underlättas för alla ordentliga skattebetalare, men också göras mera effektiv mot de försumliga.

Den nya utredningen om en definitiv kommunal skattereform måste grundas på värklig rättvisa mot alla samhällsklasser och frågan om lättnader för särskilt skattetyngda kommuner äntligen lösas, med användande av den kommunala progressivskatten samt överförande i skälig omfattning av kommunernas utgifter för statsändamål — skolväsen, vägunderhåll och fattigvård — på staten, länen eller andra större områden.

Utredningen rörande en effektiv kontroll över trustväsendet måste påskyndas och värksamma åtgärder vidtagas för förebyggande av oskälig prisbildning.

Förbudsomröstning.

De frisinnade fullfölja oavlatigt arbetet för allmän folknykterhet.

Under partiets eniga medvärkan har riksdagen anlagit en grundlagsändring, som öppnar en konstitutionellt oangripelig väg för att genom folkomröstning inhämta folkets mening rörande fullständig förbudslagstiftning. Partiet vill värka för att grundlagsändringen stadfästes och folkomröstningen därefter så snart ske kan anställas.

Rörande omröstningens betydelse, liksom i själva förbudsfrågan, finnas olika meningar inom alla partier, även det frisinnade. Vida kretsar inom partiet hysa den åsikten, att, därest en majoritet av minst sextio procent bland samtliga röstande uttalar sig för förbud, denna utgång måste tillmätas politiskt avgörande betydelse. Andra åter hävda, att statsmakterna böra i allo fritt pröva omröstningens resultat för att utröna, huruvida det samma kan anses erbjuda betryggande garanti för ifrågavarande lagstiftning, samt även taga hänsyn till övriga på frågan invärkande omständigheter. Landsföreningen vill enhälligt mana alla fri-

sinnade medborgare att, oavsett skiftande uppfattningar i denna fråga, enigt hålla samman om de frisinnades gemensamma syften, så mycket hållre som den huvudsakliga meningsbrytningen i förbudsfrågan givetvis nu kommer att förläggas till folkomröstningen.

Under avvaktan på denna vill partiet energiskt främja folknykterhetens sak genom värksam stöd åt upplysningsarbetet, planmässiga restriktionsåtgärder samt fortsatt bekämpande av all o-laga trafik med rusdrycker.

Socialt reformarbete.

Socialt reformarbete, med vidsynt och praktiskt ingripande mot samhällets missförhållanden, samt o-uttröttlig omvårdnad om uppfost- ran och undervisning äro grundläggande uppgifter för vårt demokratiska samhälle. För ögonblicket undanskymda av tidens ekonomiska bekymmer, skola de snart åter tråda fram.

De frisinnade värka för:

kvinnornas principiella likställighet med männen inom alla områden; lika omsorg från statens sida om utbildning för kvinnlig som för manlig ungdom; genomförande snarast möjligt av kvinnors tillträde till statstjänster; rättvisa lönevillkor; avlägsnande av orättvisor inom folkpensioneringen;

samhällets medvärkan till skapande av goda hem och förbättrade bostadsförhållanden; fortsatt utveckling av samhällets anstalter för barnavård;

ungdomens fostran till goda människor och ansvarskännande medborgare; folkskolans förbättring och utveckling till bottenskola; inom det högre skolväsendet bättre urval och gruppering av skolämnena och modärnare lärometoder; utbildning för kvinnlig ungdom i husligt arbete och barnavård; stöd för den vetenskapliga forskningen;

enhetlig, förenklad och förbättrad organisation av hela socialförsäkringen; obligatorisk sjukförsäkring i lämplig omfattning, utan förkvävan av den frivilliga sjukförsäkringen; moderskapsförsäkring; lämpligt avvägd arbetslöshetsförsäkring.

Det väsenliga syftet med arbetstidslagstiftningen, folkmaterialets skyddande mot industrialismens vådor, bör fortfarande tillgodoses. Innan tiden för den provisoriska lagens giltighet utgår, bör emellertid en allsidig utredning värkställas för att åt frågans vidare behandling tillgodosgöra all den erfarenhet, som vunnits såväl inom landet som genom den internationella utvecklingen på detta område.

Bättre förhållanden mellan arbetsgivare och arbetare är en av tidens största uppgifter. Det nuvarande stridstillståndet, med ständiga stäjker och lockouter vid uppgörelserna på arbetsmarknaden, undergräver produktionsförmågan och skadar hela samhället. Det är nödvändigt att söka övervinna denna söndring och att, med ledning av erfarenheter och uppslag både hos oss och i andra länder, arbeta för en förtroendefull samvärkan, i vilken den ekonomiska och tekniska ledningen alltiämt förbehålles arbetsgivaren, men arbetarna erhålla medinflytande på arbetsförhållandena, deras insikter och erfarenhet tillvaratas, deras inblick i produktionens ekonomiska villkor vidgas och deras naturliga inträsegemenskap med företagen främjas.

Svenska medborgare, män och kvinnor!

På Eder alla beror, om den nya representationen skall bli sådan, att den kan föra vårt folk lyckligt igenom denna prövande tid.

Sverige får icke utlämnas åt en hopplös strid mellan ytterlighetspartier och klassinträsen. Det gäller att avvisa både reaktion och klasspolitiska äventyrplaner. Landet behöver arbetsfred, utjämning av motsatserna, en politik, som samlar folkets krafter i gemensamma strävanden att övervinna svårigheterna, ej en politik, som leder till ökad söndring.

Sverges frisinnade mana svenska medborgare av alla klasser, män och kvinnor, att vid valen giva sina röster

mot reaktion och klasspolitik, för samhällsfred och ärligt framstegsarbete på frihetens och rättens grund.

